

İDARE MERKEZİ

ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU

İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87

HAYAT

Fiatı her yerde 15 kuruş
seneliği, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7,5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: V

Ankara, 25 Nisan, 1929

Sayı: 126

Musahabe

İKİ BAYRAM

23 nisan günü, Türk milleti iki bayramı birden idrak ve tes'it etti. Bunlardan biri mazinin en feyyaz ve meşkûr bir hatırasına, diğeri de istikbale ait bütün ümit ve hesaplarımızın temelini teşkil eden çocuklarımıza taallük etmektedir. Bir 23 nisan günü Ankara'da ilk defa toplanan Büyük Millet Meclisi hükûmeti, çoğu uydurma tarih masallarından çıkarılmış bir hakla bir ailenin bütün bir memleketi kendisine ait bir çiflik gibi kullanmasına artık imkân kalmadığını âleme ilân etmişti. Ve bu yeni hükûmet Anadolu'nun bağrında kurulduktan sonra, toprakları gibi ruhundaki tek mil zincirleri de

birer birer kırıp koparan Türk, dünyanın en hür ve şerefli bir milleti oldu. O kuruluşun bu yıl dönümünde başlayan bu çocuk bayramı ise, yarınki itilâmıza çalışacak yeni bir nesli ağır ve ulvî vazifelerini bihakkın ifa edebilecek bir tarzda yetiştirmek için Cümhuriyet hükûmetinin ve cümhuriyet hükûmeti vatan-
daşlarının sarfettikleri itina ve verdikleri ehemmiyetin pek canlı bir delilidir. Türk milleti, çocukluğun bir ân evvel içinden geçilip gidilmeğe lâyık, ve haksız ve şerefsiz bir devre olduğu kanaatinin hakim bulunduğu devirlerde yetişmiş nesli bile en muazzam bir cidalî başarabilecek

kadar cevherli ve özlü bir millettir. Onun her türlü ihtimam ve itinalarla yetiştirilen ve yarınki muazzam vazifeleri her ân hatırında tutularak en titiz bir vazife aşkile yuğrulan evlâtları ise, şüphe etmeği bile bir küfür sayarız ki, yarınki Türk vatanını dünyanın en mes'ut memleketlerinden biri haline getireceklerdir.

Maziye ait en büyük hatıralardan biri ile istikbal hakkındaki en aziz emellerin birden coşup kaynaştığı bu 23 nisan gününü, her gün daha kudretli ve zengin duygularla hayatı duymak ve duyurmak intişarının yegâne gayesini teşkil eden Mecmua, bütün milleti muhabbetle kutlular.

H..M.

DIVAN EDEBİYATININ FARIKASINA DAİR

Hiç kimseyi hakir görmek mutadım olmadığı gibi, hayatın her cephesinde ve edebiyatta bütün ümitlerin, her zaman gençlikte olduğuna kanaat etmiş bir kafa taşırım; bilhassa yeni kabiliyetlere karşı ne kadar teşvikkâr olduğumu dostlarım, talebem, tanıdığım genç edipler hep bilirler. Sırf vuku bulan bir suale karşı bir ağabey gibi söylediğim birkaç söz ve müteakiben yazdığım "Yeni edebiyat içinde eski estetik zihniyeti," unvanlı makale, hiç sebep yokken ve kimseye bir tarizi ihtiva etmediği halde lüzumsuz bir tenkit için vesile oluyor. Bu gibi tettebbüa muhtaç bahislere karışmağa ne derecede salâhiyeti olduğunu takdirden âciz kaldığım ve hassatan şahsıma tecavüz etmek hakkını hiç görmediğim bir kalem, Hayat gibi sayfalarını yalnız fikir mes'elelerine tahsis eden bir mecmuanın yaprakları arasında sıkışabiliyor. Başında "muhterem üstat,, sonunda da "şahsına ve bilgisine karşı payansız hürmetlerim olan aziz üstat,, gibi beni ezecek takdir-kâr sözleri ihtiva eden bu yazı, gene bana karşı "birinci beyite matlâ derler ve bunun güzel olması lâzımdır,, yolunda mühim bir dersi ve Şeyh Galibi anlamaktan âciz olduğuma dair bir hükmü taşıyor.

Divan edebiyatının «dekora-tif bir san'at» olduğunu ve yeni edebiyatın bilhassa bu Âsyâî estetik zihniyetinden uzak kalması icap edeceğini izaha tahsis ettiğim o makaledeki mülâhazalar, şöylece akla gelmiş ve

ortaya atılmış düşünceler değildir: Ebi Hilâl İbni Kuteyde, Suyuti, gibi eski islâm edip ve mütefekkirlerinden allâme Cevdet Paşaya, İngiliz müsteşriki meşhur Gibb'e, İstanbul Darülfünunu Türk edebiyatı Müderrisi mütebahhir dostum Mehmet Fuad'a kadar bütün akıl ve irfan sahibi adamlarca bir san'at mütearifesidir. Biz gençlerden sây ve tevazu beklediğimiz için velev ki içlerinden bir tanesinin olsun böyle bir hakikatı reddetmek cür'etine karşı teessür duymamak imkânını bulamıyoruz.

"Yeni edebiyat içinde eski estetik zihniyeti," unvanlı makalede erbabına göre tam bir vüzuh vardır; maahaza genç zihinlerin teşevvüşten vikayesi için müteakıp bir iki makalede bu mes'eleye temas edeceğim. Şimdilik şu kadar kaydedeyim: o makalede,, İngiliz müsteşriki meşhur Gibb'in çok iyi izah ettiği gibi bu farika, şu edebiyatların bir nevi dekoratif san'atı oluşlarıdır; şöyle ki bu edebiyatlarda esas (beyit) tir, şairin gayesi bir mefhumu nükteli bir mazmun halinde bir beyit şekline sokmaktır. San'atkâr bu beyiti vücûde getirirken bundan evvel ki ve bundan sonraki beyitleri düşünmek, müteakıp beyitler arasında mana irtibatını temine çalışmak mecburiyetinde değildir,, demiştim; galiba Voltaire: "münakaşa etmeden evvel, o münakaşada kullanacağınız kelimelerin manasını tayin ediniz!,, demiştir. İslâmî edebiyatların hepsine şamil olan o hususiyeti

izah için kullandığım "mecburiyetinde değildir,, tabiri "memnudur,, manasına gelmez; yani eserini bir mevzu etrafında toplamağa mecbur olmıyan divan şairi, eserini bir mevzu etrafında toplamaktan memnu değildir; nitekim bir fikri baştan sona kadar takip eden gazellere (yekâvaz) namını vermişlerdir; fakat mes'ele burada değil, şuradadır: O (yekâvaz) gazeller de dahil olduğu halde bu adamların bütün şiirlerinde yegâne endişeleri (güzel beyit) yapmaktır; divan şairlerine göre (güzel beyit) in manası da başkadır: Buradaki (güzel) sıfatını, bugünkü telâkimize göre kabul edememek mecburiyetindeyiz; meselâ bir Türk divan şairinin güzel dediği (beyit), mensup olduğu mektebin hüner ve nüktelerini haiz olan beyittir, isterse o beyit bugün bizi yadırgatacak olan imalelerle malûl olsun, gene güzeldir; çünkü Türk divan edebiyatı estetikinde (türkçe) nin (lisanî bedaati) ne riayet etmek mecburiyeti yoktur. Divan edebiyatının—erbabınca müsellemler olan—farikasını çürütmek için (Hüsnü Aşk) tan, onun bir mevzu etrafında toplanmış olmasından bahsetmek lüzumsuz bir külfettir; nitekim o makalede «hamse-ler ve alelûmum manzum hikâyeler, şu işaret ettiğimiz noktadan tetkik edilecek olursa aynı şey görülür; meselâ baştan başa malûm aşk macerasını ihtiva eden (Leylâ ve Mecnun) da İran şairi Nizami ve Türk şairi Füzuli münhasıran nükteli beyitler yapmağı düşünmüşlerdir» demiştim ve Avru-

palı bir estetikçinin şu sözlerini ilâve etmiştim : «Bir eserde cüzülerden bir veya birkaçının verdiği zevk, (bütün)ün vereceği zevke tefavvuk etmemelidir ki eser kıymetinden[*] kaybetmemiş olsun.» İşte bir nevi dekoratif san'atı olan divan edebiyatının zafı veyahut hususiyeti bu noktadadır. Divan şiirlerinin verdiği zevk cüzülerde müte-merkizdir. Avrupaî estetikin istediği ise, zevk kuvvetini külden, (bütün) den nebean ettirmektir; fakat bu demek değildir ki divan şairleri bazı eserlerini bir mevzu

[*] Avrupaî zihniyete göre kıymetinden.

etrafında toplamazlar, ve gene bu demek değildir ki Avrupalı şairlerin güzel mısraları, güzel beyitleri olmaz: nitekim o makalemde aynen : «Avrupaî edebiyatlarda (bütün)ün gaye olması, beyit veya mısraların mutena olmasına mani değildir, Racine'de bol bol görüldüğü üzere...» demiştim. Hülâsa bu marezde, divan şiirlerinin bir mevzu etrafında toplanıp toplanmaması müsa-vidir: hepsinde san'atkârların ideali, (zevki cüzülerden istih-sale çalışmak) olması haysiye-tiyle... Bu ideali kendinden evvel ve sonra gelenlerin hepsinden çok mükemmel tahakkuk ettir-

diği içindir ki Nabi, o edebiyatın içinde kâbına irişilmez bir üstat sayılmıştır. Divan edebiyatı mensupları, haklı olarak, onun hayranıdır. Mes'elenin bu cephe-sini başka bir şekilde de ifade edebiliriz: Divan edebiyatı mün-tesibi kendi mektebine ait bir şiiri (yekâvaz) olup olmaması itibariyle değil, beyit beyit o edebiyatın istediğini ihtiva edip etmemesine göre muhakeme ve takdir eder. İşte bu mes'ele hakkında da eski asırlardan bugüne kadar verilen izahat hep şu nokta etrafında toplanır.

ALİ CANİP

Dağdan İnen

*Bağrımda kalmış gibi vurduğu kanlı hançer,
Yıllanmış bir sevginin acısını çekerdim.
Nasıl ilerledikçe genişlerse dereler.
İçimde günden güne uzandı gitti derdim...
Dün kendime dedim ki: ağlama böyle miskin,
Yığitsen boynundaki paslı zincirleri kır!
Sen ki bir zindandasın, zincirlisin, garipsin:
Senin yurdun semalar, derdin daussıladır.
Mademki gökler sana kanat açmış yar gibi,
Mademki düştü gönlün bu kara sevdalara,
Zindan duvarlarını aşan mahpuslar gibi
Sen de tırmanmalısın dağlara.. ah! dağlara..*

*Son nefesle beraber vermek için eline,
Her yerim parçalansa, bir kalbimi saklarım.
Bir gün elbet düşerim sevgilimin eline,
Aruçlarım kanasın, sökülsün tırnaklarım..
Hangi dağın tepesi daha yakın göklere?
Hey.. tepeler, yaklaşın! yol verin hey kayalar!
Dağ ses verdi çıkınca yolum en yüksek yere:
Burdan daha göklere bin dağ boyunca yol var..
Aciz bir zincir gibi bağladı kollarımı,
Yeis bir yılan gibi sarıldı dizlerime..
Ben daha bir adıma sarfederken varımı,
Bir kartal süzülerek uçtu benim yerime...*

*Zincirli, bağlı, dertli gene zindana girdim:
İndim tekrar çıktığım bu ıstırap dağını.
İki kanat ugruna bin kere can verirdim
Ruhumun bir kuş gibi bilsem uçacağını...*

VASFİ MAHİR